

Den engelske Feltuniform Model 1902

Indledning

I mine beskrivelser af eksempler på den engelske hærs uniformer fra 1930'erne og 1940'erne - se eksempelvis Uniformsplanche - Engelske feltuniformer, 1940-41 - omtales det uniformssystem, som blev brugt før indførelsen af Battledresset. Jeg har derfor fundet det hensigtsmæssigt at beskrive dette system - Uniform Model 1902 - i større detalje.

I tidsskriftet Military Modelling var der i 1983-84 en artikelserie, der omhandlede den engelske hærs uniformer gennem tiderne. Forfatteren til artiklerne var D.S. V. Fosten og de var illustreret af Bryan Fosten. Dette papir bygger til dels på artikler fra denne serie, hvorfra også illustrationerne stammer.

Yderligere eksempler på Uniform Model 1902 er vist i Player's cigaretkortserien Territorial Army (kort 27-30, 32-36 samt 38-40).

Feltuniform Model 1902

Uniformen blev indført i januar 1902 - i en officersudgave og en for øvrigt personel. Op gennem sin levetid - som var godt 60 år - undergik uniformssystemet tilpasninger og ændringer på baggrund af erfaringer, samt ønsker om et smartere udseende.

Planche 1 viser officersudgaven og **Planche 2** uniformen for øvrigt personel.

Planche 1

Tegningen af uniformsjakken viser officersuniformen, som den tog sig ud for en sekondløjtnant, omkring 1913. Under uniformen blev båret en hvid skjorte, hvis kravekant og manchetter anes på tegningen. Uniformen var oprindeligt fremstillet med aftagelige skulderklapper, med farvet kantning. I 1904 blev skulderklapperne erstattet af en flettet snor, for endelig i 1907 at blev afløst af en påsyet skulderklap.

Gradstegnene bestod oprindeligt en kombination af lodretgående tresser og en spids, om ærmet rundtgående, ornamentering. Den næste tegning viser, hvorledes en kaptajn var distinktioneret.

Sekondløjtnant: En galon og en stjerne.

Løjtnant: En galon og to stjerner.

Kaptajn: To galoner og tre stjerner.

Major: Tre galoner og en krone.

Oberstløjtnant: Tre galoner samt en stjerne og en krone.

Oberst: Fire galoner samt en stjerne og to kroner.

Allerede i november 1902 blev dette system dog afløst af et nyt, som holdt frem til 1917 (officielt). De nye gradstegn er vist på de øvrige tegninger.

I skotske regiment (Highland og Lowland) var bæremåden lidt anderledes, og tegningen ved siden af løjtnantsdistinktionen viser en kaptajn i et skotsk regiment.

I 1913 blev uniformskraven ændret, og blev nu båret åben sammen med khakifarvet skjorte og slips. På kravespejlene blev der båret en miniatureudgave af regimentsmærket; tegningen viser dette system i kombination med den under Første Verdenskrig indførte bæremåde for gradstegn - på skulderklapperne. I denne udgave en klassiker blandt officersuniformer og kopieret verden over.

Planche 2

Underofficerer og menige bar en tilsvarende uniform, blot fremstillet i et grovere materiale. Oprindeligt var skulderklapperne tilsvarende officersuniformen. I 1907 indførtes mærker af messing, som blev båret på skulderklapperne (øverste højre tegning), og at beskrive disse er et større studie i sig selv. Under uniformsjakken bar underofficer og mandskab en blågrå skjorte, uden krave.

I starten af uniformens levetid blev regimentets forkortede navn ført som skuldermærke, umiddelbart under skulderklappen - her fra *The Devonshire Regiment*. I visse regiment var det også almindeligt, at de enkelte bataljoner var identificeret ved hjælp af et tal, der blev båret under skuldermærket.

Under Første Verdenskrig blev soldatens tjenesteår markeret ved hjælp af et antal vinkler på højre

underærme. Havde soldaten gjort tjeneste uden for England i 1914, kunne han føre en rød vinkel som den nederste. Hver af de blå vinkler markerer et års tjeneste uden for England.

På venstre underærme kunne soldaten bære en lodret gylden tresse, en for hver gang han havde været såret.

Gradstegn - her vist ved en sergents vinkler og en *sergeant-major's* krone - blev båret på henholdsvis overærme (sergenter, korporaler og underkorporaler) og underærme (højerestående underofficerer).

I 1916 blev uniformsjakken ændret, og de her viste skulderforstærkninger samt lommernes springfolder forsvandt.

Senere udvikling

De mere farvestrålende uniformer, som i tiden før Første Verdenskrig blev anvendt til parader mv. (Full Dress) blev generelt ikke genudleveret efter krigen. I stedet valgte man i 1924 at ændre snittet på Uniform Model 1902, så det fik et mere kropsnært og fikseret snit. Hver soldat havde to uniformer - en ældre til uddannelses- og øvelsesbrug, og en ny til parade- og udgangsbrug.

Uniformen blev afløst af Battledresset, der kom frem i 1937. Først fra sommeren blev det dog almindeligt i Europa, mens enheder stationeret uden fra England, primært i Mellemøsten, fortsat brugte 1902-uniformen en tid endnu.

Efter krigen blev uniformen fortsat brugt af beredne enheder, musikkorps, militærpoliti samt af visse underofficersgrader i garderegimenterne.

Først med indførelsen af en ny tjenesteuniform i begyndelsen af 1960'erne udgik Uniform Model 1902 helt af brug.

Hovedbeklædninger

Planche 3 viser en del af de hovedbeklædninger, som blev båret til eller samtidig med Uniform Model 1902.

Øverst ses en **felthue** (filthat), officielt kaldet *felt hat*, *Army Pattern* samt en **trophejelm**, *Wolseley Pattern*. Filthatten blev indført i 1900 som afløser for eller alternativ til tropehjelmen. Den viste udgave af tropehjelmen var almindeligt anvendt omkring 1904. Den opkrammede felthue blev båret både til Tropeuniform (af lyst lærred) og i nogen udstrækning til Uniform 1902 som alternativ til den ligeledes i 1900 indførte mørkeblå felthue, *Brodrick Cap* (se Planche 4).

Række to viser **felthuene** (kasket) i en tidlig og senere udgave; kasketten blev indført i 1905. Mod slutningen af 1914 blev det almindeligt - under feltforhold - at fjerne den ståltrådsring, som giver pulden sin faste kant. Formålet hermed var at sløre huens skarpe profil.

Række tre viser **felthuene**, som blev almindelig mod slutningen af 1914. Officersudgaven var af tilsvarende design, men mere "elegant". Huen blev populært kaldt *Gor'Blimey*, der betyder noget i retning af *Gudfaderbevares*. Det noget "slappe" udseende, har sikkert fået mangt en *sergeant major* og officer til netop at udbrøde "Gudfaderbevares!", eller det der var værre, når de så soldater iført en sådan lidet militær hue. At huen har været praktisk under skyttegravskrigens hårde vilkår, er der ingen tvivl om, og øreklapperne har givet været værdsat.

Række fire og fem viser **stålhelmen**. Hjelmen var beregnet til at beskytte soldaten mod virkninger af oppefra kommende sprængstykker; den kom frem omkring 1915-16 og blev almindeligt anvendt i midten af 1916. Den venstre hjelm i række fire, og den højre i række fem, viser en tidlig model, hvor finishen endnu ikke var så glat, som den blev senere. I løbet af krigen blev stofovertræk almindelige; i officersudgaven var de ofte skræddersyede, mens mandskabets ofte blev tilvirket af hessian eller sandsække. Tilsvarende overtræk blev igen almindelige, da England gik i krig i 1939, men blev senere afløst af sløringsnet (med mindre eller større masker). Formålet med overtræk og de senere net var at sløre hjelmens profil.

Korporalen fra *The Cheshire Regiment*, cirka 1905, bærer den såkaldte *Brodrick Cap*, der blev indført i november 1900. Den mørkeblå felthue har fået sit tilnavn efter den datidige krigsminister W. St. J.F. Brodrick. Forrest på huen, over regimentsmærket, førtes (fra 1904) et halvcirkelformet stofmærke i regimentets farve (her *buff*). Huen var ikke populær blandt sine brugere og blev i 1905 afløst af en khakifarvet kasket.

Den hvide læderlivrem stammer fra paradeuniformen. På højre underarm føres to nedadvendte vinkler, der hver angiver 2-5 års anmærkningsfri tjeneste (*Long Service and Good Conduct*).

Primære kilder

1. *The Cut of Cloth* af D.S.V. Fosten, artikelserie i *Military Modelling*, maj 1983 samt marts og april 1984.
2. *World War One British Army* af Stephen Bull, *Brassey's History of Uniforms*, London 1998, ISBN --85753-270-8.
3. *Service Dress 1902-1940* af Mike Chappel, Nr. 1 i serien *The British Soldier in the 20th Century*, Wessex Military Publishing, Hatherleigh/Devon 1987, ISBN 1-870498-00-3.